

Niederhaus blåser liv i Hannah Arendt på Teater Trixter

Åke Östergren
21/11/2023

Åke Östergren besöker Teater Trixter och ser “The Art of Being Many” med manus och regi av Birte Niederhaus.

På väg till Teater Trixter inser jag att det på dagen är sex år sedan jag studerade en extrakurs i Hannah Arendts politiska tänkande vid idéhistoriska institutionen på Södertörns högskola. Kursen var ambitiöst upplagd och vi läste *Människans villkor* från pärm till pärm och åtskilliga texter ur *Rätten till rättigheter* och *Mellan det förflutna och framtiden*. I jämförelse med de snåriga texter vi sysslade med i filosofin, framstod Arendt som en visserligen sträng tänkare, men tydlig och framförallt angelägen. Utöver de teoretiska verken kom hennes privatliv att intressera mig. Arendt kom i direkt beröring med de hemsigheter och problem som ännu definierar vår samtid: antisemitism, facism, krig, flykt och mellanförskapets våndor. Mitt i händelsernas centrum förblir Arendt emellertid klar och grundlig i tanken och det går inte annat än att beundra hennes ståndaktighet. Det gick så långt att jag skrev ut ett litet porträtt av Arendt och satte ovan skrivbordet, som en påminnelse om allt hon symboliserar. Det var sålunda med visst mått av förväntan

jag gick för att se Birte Niederhaus "The Art of Being Many". En minst sagt tvivelaktig utgångspunkt för objektivitet.

Inne på Teater Trixter har publiken tagit plats vid runda cafébord utställda längs scenens långsidor. Den ena kortsidan består av ett rum med boktravar, piano, köksbord och stolar. På den andra sidan står en mick framför den avstängda gradängen. Scenlösningen gör att föreställningen utspelar sig mitt ibland publiken. Kanske är detta en blinkning från scenografen Ger Olde Monnikhof åt Arendts tanke om att vi i dagens postmoderna samhälle saknar en självklar plats för att mötas politiskt. Alltså något motsvarande för antikens *agora*, "torget", som politiskt rum. Scenografin skapar om inte annat en känsla av närhet till såväl publikfränder som skådespelet, ty helt sonika börjar folk prata med varandra och stämningen är uppsluppen när föreställningen drar igång.

Skådespelaren Annika Nordin rör sig ledigt och hemvant som ensam medverkande på scen. På väggarna bakom respektive publikrad projiceras en dramatisering av Arendts sista intervju, som är omtalad för sin rättframhet och bredd. Fokus pendlar mellan intervjun och Nordin, ett samspel som fungerar välsmort och snyggt. På scen ser vi Arendts liv spelas upp: från barndomen i Königsberg till studieåren i Heidelberg och Berlin, vidare till internering och flykten från nazisterna via Frankrike till New York, där hon levde med Heinrich Blücher till sin död.

Niederhaus har valt att fokusera på privatpersonen Hannah Arendt och hennes kärleksliv, privata strävanden och åldrande. Föreställningen bjuder inte på renodlat nystande i politisk teori – Arendts tankegods målas upp mot bakgrund av händelserna i hennes liv. Guled Abdullahis monolog om flyktingen bryter in på ett effektivt sätt och kastar oss till samtiden för en stund. Det finns dock blottor i framställningen. Romansen med den dubiösa filosofen Martin Heidegger ges snålt med utrymme, likaså det smärre debaclet kring rättegången mot SS-officeren Adolf Eichmann. Eventuellt har det att göra med Arendt själv och hennes knapphändiga utlåtanden om de båda händelsernas eftermäle.

I "The Art of Being Many" har Birte Niederhaus onekligen grottat ner sig i Hannah Arendts liv och tänkande. Manus består helt och hållet av Arendts egna ord. Niederhaus sammanfogning och estetiska utformning av textkroppen är värd beröm. Att så principfast ge sig i kast med att blåsa liv i en historisk person är modigt, då formen och det realistiska anspråket lämnar lite frihet att med fantasin överbrygga de möjliga luckor som uppstår under arbetet. Det hade lätt kunnat resultera i en känsla av blek tillslutenhet. Därtill består föreställningen av sparsamt med rekvisita och enkla ljusmoment: spelet är allt. Och det håller. Birte Niederhaus och Annika Nordin har blåst liv i Hannah Arendt. När jag inser att hon måste dö, tänker jag med verklig sorg: inte dö, inte nu.

Som introduktion till en av 1900-talets mest intressanta tänkare och komplement till den omfattande litteratur som utkommit de senaste åren kring Hannah Arendt är "The Art of Being Many" utmärkt. Väl hemma igen letar jag upp den lilla lådan med samlingen av ikoner och motivatorer. Med lite ny häftmassa sätter jag återigen upp Hannah Arendt ovan skrivbordet. Som en påminnelse.

*"The Art of Being Many" spelar till och med den 10 december på Teater Trixter.
Pressbild: Ines Sebalj*

Åke Östergren

Åke Östergren är student och bosatt i Göteborg. Bakom sig har han flera år som lärare, studier i filosofi, svenska och litteratur. För närvarande studerar han dramaturgi vid Lunds universitet.

Kontakt:

akeostergren@gmail.com